

Monarhija in duvalizem.

Ponavljajoče se ministerske krize na Ogerskem in naposled nagla izprememba v našem zunanjem ministerstvu kot posledica razpora radi židovsko-madžarske cerkvene politike dajejo v zunanji in notranji publicistiki povod, da govoré in presojujejo z različnih stališč konstitucijo avstro-ogerskega duvalizma. Obča sodba duvalizmu ni ugodna, in sedaj ga poleg Madjarov zagovarjajo jedino gospodovalne narodnosti avstro-ogerske in tiste stranke, ki so se takoj v začetku sprijaznile z njim radi dobičkov, ki jim jih je obetal duvalizem, in katere jim donša še dandanes. Židje so dosledni največji zagovorniki duvalizma, ker so z njegovo pomočjo najbolj bogateli v obeh polovinah cesarstva, in ker so zlasti na Ogerskem, prvič postali veliki zasebni gospodarji, potem pa odločilna sila občega gospodarstva, s tem pa tudi velika sila v politiskem pogledu.

Kakó sodijo v zunanjih državah in sosebno v Velikonemčiji o duvalizmu, je pač znano vsem tistim, kateri poznajo Bismarckove spletke proti Avstro-Ogerski in njegov izrek, da težišče avstro-ogerske politike je treba premakniti v Budapešto. Velikonemška diplomacija hrani Bismarckove tradicije in vsled teh ima gledé na duvalizem posebne račune; Madjari zopet računijo po svoje in menijo še vedno, da računi velikonemške politike ne morejo škodovati madjarskim načrtom, ki so si jih zasnovali v pogledu na balkansko politiko in s tem na razširjenje madjarskega globusa. Naj pa se posrečijo velikonemški ali madjarski računi, v interesu naše monarhije niso zasnovani nikakor. Ker so pa ti interesi združeni z interesi avstro-ogerskih Slovanov in dalje v neki zvezi z interesi balkanskih Slovanov, je pač umevno, da računi velikonemške diplomacije in madjarske politike se križajo z interesi omenjenih Slovanov.

Vprašanje o obstanku in razvoju avstro-ogerskega duvalizma ni torej vprašanje le eminentno naše monarhije, ampak tudi njenih slovanskih narodnostij. Za avstro-ogerske Slovane je duvalizem najhujši klin, ki se je mogel zabiti v njih oslajenje, a ves politiški razvoj na Ogerskem kaže vedno očitniše, da tudi monarhija v celokupnosti trpi od njega na svojih fundamentalnih interesih. To pripoznavajo sedaj, ravno ob nastavšem konfliktu z zunanjim našim ministerstvom in madjarsko vlado, celó listi, ki so še pred malo časom zagovarjali duvalizem kot posebno srečo za cesarstvo. Glasilo grofa Kalnokya in v obče zunanjege našega ministerstva pravi doslovno: „Da

sam duvalizem *ne more* posebno povspeševati *jednotne politike monarhije*, to tiči pač v njegovem bistvu. Saj je vendar nekoč Demel izrekel besedo, da Avstrija je le zveza dveh srednjih držav.“*) Če torej celó poluradni listi obsojajo duvalizem vsaj gledé na potrebo jednotne politike celokupnega cesarstva, mora pač dovoljeno biti, da se iščejo in navajajo vzroki taki neugodnosti.

Take vzroke bi bili morali poznati uže poprej vsaj poluradni listi; če so jih poznali, pa odkritosrčni niso bili, da bi jih razkrili. Duvalizem sam je s svojim početkom vstvaril tudi tiste neugodnosti, ki vplivajo na celokupnost monarhije, in tu je treba povdarjati v pogodbi od l. 1867 naslednjo določbo: „Diplomatiški in komercialni zastop cesarstva nasproti zunanjim državam ter ukrepi, ki so morda potrebni gledé na mednarodne pogodbe, spadajo v sporazumljenju ministerstev obeh delov cesarstva in v njih soglasju k agendam skupnega ministerstva zunanjih poslov. Mednarodne pogodbe sporoči vsako teh ministerstev svoji lastni legislaturi“. To se pravi, da naš zunanji minister ne more nič izvršiti in opraviti brez pritrjenja vsakodobne madjarske vlade. Ta določba velja sicer tudi za tostransko ministerstvo, vendar pa kaže dosedanja, blizu 30letna skušnja, da so izrabljali to določbo odločilno le Madjari, kakor opazujemo v zunanji politiki in mednarodnih, tudi najnovejših trgovinskih pogodbah. V tostranski polovini so bile take vlade na krmilu, da so se z legislaturo vred udajale madjarski, na zunaj vplivajoči politiki, in nemška levica in poljski klub sta po svojem napravljenu in v svojem interesu odločevala notranjo in, kolikor treba, odobravalata zunanjo politiko. Takó v cislitavski polovini ni prišlo do razporov med zunanjo in notranjo politiko, ker so bile vse druge stranke le pritiklina odločujoče večine, sestavljene iz nemške levice in poljskega „kola“.

Če pa so najnovejša dejstva prisilila celó oficijozne liste do izjavljenja, da duvalizem je neugoden jednotni celokupni politiki, kje so pravi zagovorniki cesarstva: ali tam, kjer do skrajnosti podpirajo duvalizem in razposajenosti madjarske, ali pa tam, kjer kažejo na fundamentalne napake te, pod zunanjim vplivom zasnovane državno-spravne oblike? Nemška levica in poljsko plemstvo v tostranski polovici najbolj zagovarjata duvalizem, in židovska glasila iste nemške levice ob vsaki priliki povdarjajo, da ta stranka pripada k „državo ohranjujočim“ strankam, v

*) Dass der Dualismus selbst einer einheitlichen Reichspolitik nicht sonderlich förderlich sein kann, das liegt ja in dem Wesen. . . „Fremdenblatt“, 17. maja 1895. I. stran. O

tem ko prištevajo nasprotnike duvalizma k prekucijskim in veleizdajskim življem. Ali ni to narobe svet?

Duvalizem je tudi na veliko škodo skupnemu državnemu gospodarstvu. Uže samo dejstvo, da se komunikacije v cesarstvu razvijajo v smislu dvojih težišč, za Ogersko posebe in Cislitavsko zopet posebe, ruši vsak jednoten načrt o skupnih državnih ekonomskih interesih. A dandanes je možna tudi v velikih državah gospodarstvena konkurenca le tedaj, če se skrbi posebej za racionalne jednotne komunikacijske sisteme, ki ne izključujejo poštevanja specialnih ekonomskih interesov raznih provincij. Vrh tega imamo še posebne gospodarske pogodbe z Ogersko, tudi ko bi se ne gledalo na nejednake kvote, da plačuje ta polovina 70%, Ogerska polovina pa še vedno le 30% za skupne potrebe.

Diplomatiško zastopstvo je moglo sicer doslej brez razporov na znotraj izvrševati svoje delo na zunaj, ker so tu in tam vplivale gospodovalne stranke, ki soglašajo v svojih stremljenjih. Kaj pa nastane, kedar se pokažejo navskrižja med zunanjo in notranjo politiko tudi v jedni sami polovini cesarstva? Sedanji naskoki na papeževga nuncija Agliardija kažejo na možna še večja drugovrstna navskrižja v bodočnosti. To pa zopet opominja k potrebi, da se pogodba z Ogersko izpremeni v interesu jednotne celokupne politike, in tudi tostranski centralni parlament ima dolžnost, da se zaresno pripravlja na revizijo pogodbe, ki se mora izvršiti leta 1897.

No, treba se je dotakniti „državo ohranjujočih“, zajedno duvalizem zagovarjajočih strank še z drugega stališča. Sosebno nemška levica v tostranski polovini deluje na to, da bi se proti osnovnim določbam sedaj veljavne ustave uzakonil nemški kot državni jezik, s pretezo, kakor da bi bilo to neizogibno potrebno v interesu „državne misli“. Ta stranka menda misli, da so negospodovalni narodi v svojih nacionalnih bojih, zlasti proti tej stranki, uže popolnoma oslabili svoj razum. Kdor hoče dokazati neizogibno potrebo jednotnega državnega jezika, je dolžen poprej dokazati, da se monarhija ne more vzdržati brez jednotnega državnega jezika, in torej najprej gledati, da se odstrani madjarski kot državni jezik na Ogerskem, in nekateri drugi jeziki, ki se v uradih tudi na znotraj rabijo, analogno kakor nemški in madjarski jezik. Dokler pa bodo zaščitniki duvalizma mirno gledali na madjarski kot državni jezik in se kljub temu prištevati k patrijotom, „ohranjujočim državo“, dotlej negospodovalne narodnosti nimajo sile, pripoznavati se k izpovedanju potrebe jednega in istega kot državnega jezika, zlasti ko sedanja, svečano podeljena ustava nikjer ne zahteva takega jednotnega jezika.

Drugače bi bilo, ko bi se sedanji zaščitniki duvalizma izpremnili iz Savlov v Pavle, in ko bi sami začeli delovati na porušenje duvalizma. V tem slučaju bi imeli dosedanji pristaši duvalizma nakrat sopomočnikov pri vseh negospodovalnih narodih. Ti narodi, tudi če so historički narodi, nikdar niso bili proti temu, kar spada zares k skupnim potrebam. Ti narodi so se ravno prostovoljno združili pod žezlom Habsburške dinastije, da bi v krepki celokupni monarhiji mogli najuspešneje braniti se na zunaj in razvijati se na znotraj. Ti narodi niso priznavali nikdar gospodovalnih in negospodovalnih narodnostij in so še dandanes zato, da se monarhija utrdi na zunaj in znotraj na historičkih podstavah. Te podstave pa ne zahtevajo drugega, kakor da se, ne po privilegijih, temveč naravno določijo meje temu, kar je zares skup-

nega, skupno potrebno, in tega, kar potrebuje vsak narod za svoj razvoj.

Takemu naravnemu in historiji odgovarjajočemu razvoju pa nasprotuje duvalizem, in to na škodo monarhiji, kakor negospodovalnim narodnostim. Duvalizem po takem sam od sebe izzivlje k popravkom, in tako se morejo historički in nehistorički narodi nadejati, da se monarhija preosnuje na historičkih podstavah ali, kakor pravijo, v smislu primernega federalizma. Duvalizem je tudi federalizem, in sicer v logičnem in dejanskem smislu, federalizem prve vrste; takega federalizma, kakor kaže historija monarhije, njenih narodov in blizu 30 letna zgodovina samega duvalizma, pa ne utrpi celokupno cesarstvo brez velikih škod ali celo opasnostij na zunaj. Dejstva dokazujejo, da pravi prijatelji naše monarhije niso v vrsti zaščitnikov duvalizma, temveč v historičkih narodih, ki so zato, da se celo na podstavi sedanje tostranske ustave podeli vsem narodom prava izvršba nacionalne enakopravnosti, in da se potem še posebej uredé obsežne skupine, v smislu historičkih prav in soglasju z modernimi potrebami. Noben federalizem ne more biti Avstro-Ogerski toliko škodljiv, kakor duvalizem; kajti drugi historički narodi niso nikdar sanjali o odcepljenju ali tudi samo o personalni uniji, ker to bi nasprotovalo njih historičkemu razumu, vsled katerega so se združili pod jednim in istim skupnim žezlom naše dinastije; historički narodi perhoreskujejo jedino privilegije jednih narodov in razdeljevanje narodov jednega in istega cesarstva v vrsto gospodovalnih in negospodovalnih narodnostij, v vrsto narodov I. in II. razreda. Tako razdeljevanje in privilegovanje je nasprotno historičkemu nastanku naše monarhije in nasprotuje, kakor dokazano, tudi njenim odločilnim interesom. Ti interesi zahtevajo ne podrejevanje narodov drugega pod drugega, temveč vsestransko nacionalno enakopravnost za svobodni razvoj, za utrjenje srečnih narodov, s tem pa za vsopredno utrjenje monarhije na znotraj in zunaj.

Katoliška cerkev pa avstro-ogerski Slovani.

Za katoliško cerkev uže dolgo razmere v našem cesarstvu niso posebno ugodne ali so prav za prav neugodne. Pokojni Pij IX. je doživel proti koncu svojega dolgega življenja, da vsled duvalizma je dobila v Cislitaviji premoč nemško-liberalna stranka, ki je z odpravljenim konkordatom uvedla razne zakone, ki nasprotujejo verskim in katoliškim interesom. Na Ogerskem je jednaka liberalna stranka izpodkopavala katoliške interese in polagama spravila v nekaj indiferentizem ali še kaj hujšega ne le katolike v obče, temveč tudi madjarsko višje in nižje svečeništvo, in Leon XIII., ki širi vpliv katoliške cerkve po vseh celinah naše zemlje, vidi, da madjarska gospodujoča stranka v družbi z Židovstvom seka s posebnim zakonodavstvom globoke rane katoliški cerkvi in katoliškemu naseljenju na Ogerskem. Veliki diplomat in politik, kakoršen je Leon XIII., pač spoznava, da nemško-liberalni in madjarski liberalizem kot nasprotnik katoliške cerkve ima zajedno pred očmi nacionalne tendencije, in da te tendencije nasprotujejo ne le katoliški cerkvi, temveč tudi avstro-ogerskim Slovanom. Ti Slovani so v katoliški, nekoliko tudi v pravoslavni cerkvi in nekoliko tudi protestanti; med katoliki je tudi takih, ki imajo grško-slovanski obred. A vsi ti slovanski kristijani so se odločno

postavili po robu sedanji cerkveni politiki madjarsko-židovskega liberalizma, in to radi verskih in nacijskih interesov.

Kakor se vidi, so pri Slovanih naše monarhije nacijski in verski interesi tesno združeni. V tem ko se katoliška cerkev kot taka najprej, če ne izključno, bori z verskega stališča in cerkvenih interesov, imajo avstro-ogerski Slovani v jednih in istih političnih strankah take politične nasprotnike, ki ne posejajo le v interese njih veroizpovedanj in cerkvá, temveč v tesni zvezi s temi tudi v njih nacijske interese.

Kaj sledi iz tega? Cerkev katoliška ali potrebuje pri svojih borbah pomoči slovanskih vernikov ali pa jih ne potrebuje. Ako jih potrebuje, dolžna je v svojem interesu takó organizovati se, da ustreže zajedno tudi nacijskim interesom slovanskih vernikov. Kaka ljudska, takózvana narodna (sc. madjarska) stranka Slovanom ne more zadoščevati. To pa za to ne, ker odlučuje v njej element madjarskih vernikov, ki so sicer verniki, a vendar nasprotniki narodnosti ogerskih Slovanov. Slovani avstro-ogerski se radujejo, da se organizuje v Cislitaviji takózvana stranka krščanskih socializmov, a ti so doslej z večine Nemci, in ko bi ta stranka kedaj premagala židovsko-nemški liberalizem, utegnili bi slovanskim narodom ostati načelna nacijska nasprotnica, kakor so jim protivniki poleg liberalcev tudi nemški nacijski kot taki. Na Ogerskem se ljudska katoliška stranka še le organizuje, a uže sedaj se vidi, da njej ni do sprave z nemadjarskimi narodi, marveč le do poteptanja židovsko-liberalne gospodovalne madjarske stranke.

Slovanom torej ne more biti samo do tega, da bi izrabljali svoje moči, jedino v okrepljenje druge stranke, katerej bi ostali še nadalje naklo, kakor dosedanjí; Slovani potrebujejo sprave v nacijskem pogledu, da bi mogli potem pospeševati združene narodne in verske interese. Ako hoče po takem katoliška cerkev uspešno boriti se s sebojno na Ogerskem, treba je, da poševa tudi nacijske interese Slovanov. V tako pripomoč pa imajo Slovani dosedaj malo zaupanja. Kajti oni opazujejo, da se vrši katoliška propaganda n. pr. med balkanskimi Slovani ne toliko radi vere, kolikor radi interesov tuje politike.

Da se dá katoliška propaganda izrabljati za tuje politične interese, more ravno Leon XIII. razvideti tudi iz postopanja madjarske gospodujoče stranke na Ogerskem in na Balkanu. Na Ogerskem snuje ista stranka zakone, nasprotujoče katoliški veri in cerkvi; na Balkanu pa se ista madjarska stranka vnelje za širjenje katoliške cerkve proti pravoslavju.

Zató kljubu vsej naklonjenosti nasproti Slovanom ne prodre med Slovani isto dobro mišljenje Leona XIII. Avstro-ogerski Slovani pa bi bili dolžni sami od sebe, da bi opominjali Vatikan na svoje stremljenje, ki meri na cerkveno utrjenje med njimi v ta em smislu, da bi se ohranili ne le kot verniki, ampak tudi v svoji narodnosti kot Slovani.

Katoliška cerkev potrebuje v Avstro-Ogerski pomoči slovanskih kristijanov, in zato bi s sebojno na Ogerskem zahteval interes slovanskih narodov, da bi med katoliško stranko in seboj zasnovali nekak kompromis, vsled katerega bi Slovani pomagali madjarskim katoliškim vernikom le pod uslovjem, da bi tudi katoliška cerkev s svoje strani pospeševala utrjenje Slovanov z zaželeno cerkveno organizacijo. Slovani morejo kazati na indiferentizem katoliške hierarhije ali celó na nasprotovanje te hierarhije kar se dostaje narodnega utrjenja Slovanov s pomočjo

cerkve. Ako ja treba uže dandanes dosežati vse s političnimi kompromisi, imajo tudi Slovani dolžnost, da ne ostanejo večno le sluge tej ali oni politiki, temveč da dosejajo usluge proti uslugam. Od katoliške stranke na Ogerskem morejo Slovani zahtevati najmanj to, da opozori Vatikan na njih stremljenje v pogledu na cerkveno organizacijo. Kakó bi mogli ogerski slovanski kristijani z dobro vestjo družiti se s tistimi madjarskimi društvi, ki mirno gledajo, da se celó iz unijatskih cerkev na Ogerskem odstranjuje slovanski jezik in slovanska služba božja? Kaj takega bi mogli zagrešiti le zaslepljeni latinizatorji slovanske krvi, ki služijo tuji politiki in konečno celó interesom nemškega protestantizma.

Sedaj je lepa prilika, da se slovanski kristijani na Ogerskem postavijo na primerno stališče in še le po dogovorih stopijo v cerkveno-kulturni boj v družbi madjarske nove ljudske stranke. Takó pa bi morali svojo dolžnost opravljati tudi cislitavski Slovani nasproti nemškimi krščanskimi socializmom. Usluga proti uslugi, in ko bi bil Leon XIII. prav poučen o stremljenjih avstro-ogerskih Slovanov gledé na njih cerkvena stremjenja, bil bi najbrže prvi, ki bi dal najprej viši hierarhiji namigljaje, da pridobi Slovane, ne pa da jih odganja, kakor se je to godilo s sebojno tudi v poslednje desetletje. Vatikan je tekom vekov zmagal s svojo diplomacijo večkrat posvetne spletke; Slovani bi želeli, da se njegove zmage obrnejo jedenkrat tudi njim na korist, in to bi katoliške interese le pospeševalo.

P o p o t r e s u.

Iz Ljubljane, 23. maja.

Mesec dnij je prešlo, kar je zadela belo stolnico slovenskega naroda z vso močjo šiba potresa. Vsak dan, skoro opominja še tresoča se zemlja mestne stanovnike na grozo prvih sunkov, a v ostalem se je prvi strah uže polegel, in mirno opravlja Ljubljane svoja vsakdanja opravila — v kolikor mu to dopušča njegovo stanovašče. V prvih urah po potresu je pač ležalo po vseh cestah in ulicah polno dimnikov, a inace ni bilo videti mnoge škode, in prebita bojazen se je videla deloma neopravičena. Ko pa so naslednji sunki skončali delo prvih, in so jeli strokovno preiskavati zgradbe, pokazala se je čim dalje večja beda. Odkrhalo so razpoke, da bi jih boljše zamazali, a pokazalo se je, da se zid po sebi kar ruši. Iz male razpoke nastala je široka luknja v steni, strop se je na to nagnil, in naposled ni preostalo drugega nego podreti celo sobo, celo nadstropje, da, zrušiti celo hišo.

V teh dnevih britkostij in skrbij pokazalo se je tudi v pravem osvit delovanje vseh javnih faktorjev, ki se je vsaj na licu mesta spoznalo brez bengalske luči, katero so nekateri dali prižgati sebi na slavo po Dunajskih časnikih. Uradi bodi si deželno knežji, bodi si avtonomni so storili povsem svojo dolžnost, nikjer ni prestalo delo, in pred vsem je treba hvaliti obzirnost vojaškega poveljništva, skrbljivost dež. predsednika ter pridnost mestne policije. Nikakor pa ni tako blagodejno vplivala gorečnost davčne lokalne komisije, ki je v očigled groznemu porazu povzdignila svoje zahteve na osebnih dohodninskih davkih po 50 od sto in več dosedanjih svojih dohodkov.

No, v tem pogledu je morala priti odpomoč od ministerstva samega. Kako razdrta so pa poslopja tukajšnjih uradov, svedoči najbolje dejstvo, da se letos v

Ljubljani ne sestavi sodna porota, in se bodo vsa porotna obravnavanja vršila pri okrožnem sodišču Novo-meškem.

Izmed avtonomnih zastopov se dela ni zbal mestni svet Ljubljanski, ki je v permanentnih odsekih desetih članov zasedal dan na dan. Vendar se nam vidi, da bi se ne bil povspel tako daleč, niti toliko deloval, da ni bilo v njem moza, ki ni glave izgubil noben trenotek, in ki se je s svojim delom izkazal res pravim častnim meščanom Ljubljanskim. To je *Ivan Hribar*. — O delovanju deželnega odbora kranjskega pa nam doslej še ni zna-nega ničesar, niti se komu le sanja o njem...

Vsa oblastva delovala so složno — in „nikjer se mi še ni pripetilo ob takih slučajih, da bi se ne bile čule kake pritožbe proti njim“ — je izjavil o priliki svojega poseta presvitli naš vladar. No, na zunaj se pač to pokazalo ni, a oni, kdor je bolj doma v naši organizaciji, vé, koliko je dež. predsednik uvaževal samostojnost in ugled mestnega vodstva! Res, dobro je, če se stekajo vse niti v jedni roki, dobro za glavne strani, a kam se za-brede v drugih, tudi važnih stvareh, kaže najboljše raz-delitev prvih 10 tisočakov vladne podpore. Dobro poučeni, povsem nepristranski možje trdijo, da bi bila ta razdelitev vse drugače vzročila boljši sad, da se je izročila lokalni upravi.

Pomoč je došla Ljubljani, došla v obili meri od zunaj in z doma. Dobrosrčni Dunaj je kljubu nemškemu nacionalnemu hujskanju in ne glede menda na izjavo nekega lista, ki je priporočal, „da bi se sedaj mogla utrditi koalicija tudi v Ljubljani“, stopil akciji na čelo. Drugi nemški kraji, in to celó v „rajhu“ so sledili brzo temu vzgledu ne malo na škodo tukajšnji slovanski vzajemnosti. Žalostnim srcem javljam, da je trpelo to čustvo, ker je bilo iz slovanskih dežel sprva le malo slišati o pomožni akciji — in hvalim Boga, da se je to nekaj spremenilo v zadnjem času, ker nas nista zapustila čila bratska naroda — na severu češki, na jugu hrvatski.

Tudi naš narod je žrtvoval, kar je mogel, žrtvoval pa je s solzami. Od prida žuljev svojih rók pritrgal si je, pristradal, da je delil svoji Ljubljani. . . . Oj, Ljubljana, ali veš, kaj je tvoja zadača? Ti uboga, dvakrat nesrečna Ljubljana! Potres ti je malo da ne ugonobil materialno tvojo moč, njegovi nasledki pa poteró krila političkemu tvojemu vznosu.

Prva kazen za tvoj politički greh te je uže zadela: zastopnik nesrečnega dež. odbora kranjskega je utemeljeval pred upravnim sodiščem potrebo dvojezičnih uličnih napisov s sedanjo pomožno akcijo nemštva, češ, kjer žrtvuje vsa Avstrija, kjer žrtvujejo za te Nemci, tam izgine tvoja pravica. Sodniki pa so verjeli in formalno odločili za tožnika — vendar jih je vest spekla, da niso izrekli in merito nikake sodbe. Demisijovani predsednik sodišča je zadnjič predsedoval tej seji in se menda zgrozil nad ustavom in sestavom tega sodišča, kateremu je bil doslej jedini predsednik. Ti pa, deželni odbor kranjski, triumfuj! — — —

Politiška moč naša je ukopana za nekaj let, to je menda jedina opravičena izjava dandanašnji, to je, po preteku pol leta, kar so se v Ljubljani sešli zaupni možje „narodne stranke“.

„Pozabili sovražstvo so zakleto,
Politično nasprotje prenapeto“

poje neki mladi pesnik zadnjih dnij. Oj, da veselili bi se z vsem srcem, da je to res! A istina, kje ostane žalostna istina?

Nemška stranka ne deluje ničesar, to je res, kajti njena posest je zagotovljena, in za vmnoženje njenega vpliva deluje uže Dunaj, delujejo vsi drugi kraji z nemške strani, deluje denar pomožne akcije. Domači stranki pa imati za vsem drugi stališči.

Klerikalna naša stranka do danes ni niti mignila z mazincem, kjer je trebalo kaj pomoči. Za službo božjo so skrbeli duhovniki izmed nje, za vse drugo nihé. In po škofiji pa izven nje se je jelo nabirati, ter naš ordinarijat se je spomnil svojega vpliva stoprv potem, ko so uže zdavna to namignili neki Dunajski krogi. Sedaj pa zbira in zbira, a od njegovih rók ne pride nič. Vidi se nam, da se stranka čuva, noče se izrabiti, a tedaj, kedar pride dan odločitve, dan volitev, bodi si v mestni, bodi si v deželni zbor, tedaj prične deliti in pod vplivom zadnjih darov hoče si pridobiti in zagotoviti večino volitev. — —

Narodna stranka pa, katera je prizadeta po grozni nesreči i v glavi i v vsakaterih udih, takisto ne kaže nikakega dela. Je li in koliko se dela v njej, ne vemo; pač pa vemo, da so se nekateri člani njenega eksekutivnega odbora pokazali v kar najboljšem osvitlu. A ker od drugih — in to od večine tega odbora — ne čujemo nič, ne vemo, v koliko smemo to delo posamnikov skladati z delom ostalih. Mnenja odločno narodnih struj v slovenskem narodu o bistvu „narodne stranke“ danes ne kaže razpravljati, pač pa nam tiči marsikaka beseda v grlu ozirom dela njenega.

Pol leta je mnogo časa — v pol leta ne premené se le lokalni interesi, izvojujejo se cele vojske, razderó in osnujejo cele države, — v pol leta se ob vestnem delu stori tudi ozirom političkega dela, — *sosebnó, kjer vladajo krepka načela, ki morejo masi postaviti jasen, svetel vzor* — toliko, da niti najhujša nesreča ne spravi večine somišljenikov za vsem iz ravnotežja. Neodločnost, ki se ob najhujših trenotkih ne sme kazati, zapusti ob pametnem izkoriščenju položaja takoj vso maso. Zaupanje v odločilne moči se vrne, in z njim se vrne zmaga praporu prosvetljene ideje!

Kaka je danes bilancija „narodne stranke“, koliko je njenega vodstva odgovorno delo, kakor smo uže omenili, ne vemo natanko, pa tudi umestno ni, takih stvari po Banffyjevem vzorcu razglašati prezgodaj. . . . Pač pa opozarjamo ono vodstvo, ki se je sestavilo na zaupnem shodu, da premisli kar najbolj svoje položaje: *Se niso volitve pred durmi, še je čas k delu, in uprav intenzivno delo v zadnjem trenotku večinoma odloča. Še ie čas pokazati svojo političko modrost, še uživatoriti ves vpliv svojih idej — po volitvah je vsako dokazovanje prepozno, kajti po volitvah pride — sodba!* Jeden njih.

Gospodar pa hlapec.

Povest L. N. Tolstega, prevel M. Hostnik.

III.

V začetku ulice je bilo še vetreno, cesta pa je bila zametena, no v sredi vasi je bilo tiho, toplo in veselo. Pri jednej hiši lajal je pes, pri drugej je baba, zakrivši glavo v kožušek, od nekod pribežala in krenila v dver hiše, na pragu pa je obstala in zijala na Vasilija Andrejčica in Nikito. Iz sredine vasi slišale so se pesni deklet.

V vasi bilo je menda vetra, snega in mraza manj. — To-le je pa Griškino, — rekel je Vasilij Andrejčič.

— In čisto nič drugega, — odgovoril je Nikita.

In zares, to je bilo Griškino. Pokazalo se je torej, da sta se zgrešila na levo in se peljala kakih osem vrst ne čisto v onem napravljenju, katero jima je bilo potrebno, no vendar sta se približala k mestu svojega cilja. Do Gorjačkina od Griškina je bilo kakih pet vrst.

V sredi vasi nateknila sta se na visokega človeka, ki je šel po sredi ulice.

— Kdo se pelje? — kriknil je ta človek, ustavlja je konja, in takoj spoznavši Vasilija Andrejiča, prijel se je za ojnico, in drže se za njo, došel od sanij in sel na kozla. To je bil znanec Vasilija Andrejiča, muzik Isáj, izvesten v okolici kot prvi konjekradec.

— A, Vasilij Andrejič, kam vaju pa vendar Bog nese? — vprašal je Isáj, obdava je Nikito parom (puhtom) izpite vodke.

— V Gorjačkino sva mislila.

— Kam pa sta se pripeljala! Vama bi treba bilo na Malahovo.

— Kaj pa da bi bilo treba, če sva pa zgrešila, — rekel je Vasilij Andrejič, ustavlja je konja.

— Konjiček je pa lep, — rekel je Isáj, ogleduje konja in zateguje mu privajenim dvigljenjem ravno pod repico ohabni ozel zavezanega gostega repa.

— Ali bosta nočevala, ali ka-li?

— Ne, brat, neobhodno je treba naprej.

— Treba, to se vidi. Čegav je pa ta-le? A! Nikita Stepanič!

— Kdo pa! odgovoril je Nikita. — Veš kaj, duša mila, rajši povej, kako bi se mi dva ne zgrešila zopet.

— Kako se neki tu zgrešiš? Obračaj nazaj, premo po ulici, potem pa, ko prideš ven, pa zmerom premo. V levo ne jemlji. Ko boš na glavnej poti, tedaj pa v desno.

— A kje je povrat z glavne poti? Po letnjem ali po zimnjem? vprašal je Nikita.

— Po zimnjem. Takoj, ko prideš ven, grmički, proti grmičkom še stoji velika veha, hrastova, kodrasta — tam je.

Vasilij Andrejič je vrnil konja nazaj in peljal po vasi.

— Kaj pa, ko bi prenočili, — pokričal je odzadej Isáj.

No Vasilij Andrejič mu ni odgovoril in je poganjal konja: pet vrst ravne poti, iz katerih dve ste bili po lesu, zdelo se je, da se je lahko propeljati, tembolj, ker je veter nekoliko utihnil, a sneg ponehaval.

Propeljavši se zopet po ulici, po cesti izvoženej in črnejšej tu pa tam od gnoja, in ostavivši za seboj hišo s perilom, od katerega se je uže odtrgala bela srajca in visela samo za zmrzli rokav, pripeljala sta se zopet k strašno javkajočim vrbam in se očutila zopet na odkritem polju. Metelj ne samo ni potihnila nego, kakor se je zdelo, celo usilila se (porastla). Pot je bila vsa zametena, in da se nista zgrešila, dalo se je spoznati le po vebah. No tudi vehe je bilo spredej težko spoznati, ker veter je bil naproten.

Vasilij Andrejevič je mežikal, nagibal glavo in razgledaval vehe, no konja je večidel puščal, nadejaje se nanj. In konj se zares ni motil in šel, povračuje se sedaj v desno, sedaj v levo po ovinkih ceste, katero je čutil pod nogami, tako da so se vehe zmerom videle sedaj na desnej, sedaj na levej, dasi se je zvrha usilil sneg in usilil se tudi veter.

Tako sta se peljala kakih deset minut, ko se je nakrat tik pred konjem pokazalo nekaj črnega, premi-kajočega se v krivej mreži snega, ki ga je gonil veter.

To so bili popotniki. Muhorti jih je popolnoma došel in trkal nogami ob ozadje prednjih sanij.

— Napre-e-jej pelji! — kričali so iz sanij.

Vasilij Andrejič je res hotel pustiti jih zadej. V saneh sedeli so trije muziki pa ženščina. Očividno so se peljali gosti s prazdnika. Jeden muzik je udrihal s prekljo po zadu kljusetu, snegom zasutem. Dvojica, mahaje z rokami, je nekaj kričala spredej. Zavita ženska vsa v snegu, sedela je nepremično, v dve gubi, zadej na saneh.

— Odkod ste? zakričal je Vasilij Andrejič.

— A-a-a . . . ski! Jedino to je bilo slišati.

— Odkod, pravim?

— A-a-a-ski! — zakričal je na vso moč jeden iz muzikov, no vendar se ni dalo razslišati, odkod so.

— Podi! Ne odnehavaj! — kričal je drugi, ki ni nehal mlatiti s prekljo po kljusetu.

— Bržkone od prazdnika, ka-li?

— Ženi, ženi! Ženi, Semka! *) Zadej ga pusti. Podi!

Sani so se trčile druge ob druge, komaj da se niso spele, razpele so se, in mužiške sani začele so odstajati. Kosmata vsa v snegu, vampasta kobila, težko sopé pod nizko dogo, napenjala je očividno poslednje sile, da bi ubežala od vdarov preklje; kobačala je svojimi kratkimi nozkami po globokem snegu in metala jih pod sebe. Gobec, očividno mlad, s podtegneno, kakor pri ribi, spodnjo ustnico, z razširjenimi nosnicami in pritisnenimi od straha ušesi, podržala se je nekoliko sekund vstric pleča Nikite, potem pa je začela odstajati.

— Kaj vodka dela, — rekel je Nikita. Čisto so zamučili žival! Pravi Azijati!

Nekoliko minut slišalo se je sopihanje zamučenega konja in pijani kriki muzikov, potem je zatihnilo sopihanje, potem zamolknilo so tudi kriki. In okolo in okolo zopet ničesar ni bilo slišati razen vetra žvižgajočega okolo ušes in izredka slabega škripa plaznic sanij po mestih, kjer je bil sneg spihan.

To srečanje je razveselilo in obodrililo Vasilija Andrejiča; pognal je smejeje, ne gledé na vehé, konja, nadeje se nanj.

Nikiti ni bilo kaj delati, in kakor vselej, kedar je bil v takem položaju, dremal je tudi sedaj na račun mnogo nedospanega časa. Nakrat pa je konj obstal, in Nikita bi bil skoro padel, kljunivši naprej nosom.

— A zopet se ne peljeva prav, — rekel je Vasilij Andrejič.

— Kako?

— Vehe se ne vidijo. Bržkone sva opet pot zgrešila.

— Če sva zgrešila, treba je poiskati, — rekel je kratko Nikita, vstal in zopet s počasnimi koraki svojih nog, obrnenih na znotraj, začel hoditi po snegu. Hodil je dolgo, skrivaje se iz vida in zopet pokazal se in zopet se skril, in naposled se je vrnil.

— Tukaj pota ni, morda je spredej kje, — rekel je in šel zopet na sani.

— Začelo se je uže precej mračiti. Metelj ni rastla, pa tudi ne slabela.

— Ko bi človek zaslišal vsaj te muzike, — rekel je Vasilij Andrejič.

— Dà, niso naju došli. Morda so se tudi oni zbili s poti, — rekel je Nikita.

— Kam bi jo krenil? — rekel je Vasilij Andrejič.

— Nikamor; pustiti je treba konja, — rekel je Nikita. On pripelje. Daj vajete.

*) Semka, zaničljivo nam. Semen (Simeon).

Vasilij Andrejič je oddal vajete tem rajši, ker ga je v toplih rokavicah začelo zebsti.

Nikita je vzel vajete in jih samo držal in skrbel, da bi se ne majali; radoval se je na um svojega ljubimca. Zares, umni konj, migaje sedaj v jedno, sedaj v drugo stran, sedaj z jednim, sedaj z drugim ušesom, začel je vračati.

— Samo da ne govori, — rekel je Nikita. Viš, kaj dela! Le idi, le idi, tako je prav! Tako, tako.

Veter je začel pihati od zadej, postalo je topleje.

— Nu, kako je umen, — nadaljeval je radovati se na konja Nikita. — Kirgizek — óni je močan, no glup. Ta-le pa, le poglej, kaj dela z ušesi. Nobenega telegrafa ni treba, za celo vrsto čuje.

In ni minulo še pol ure, ko je spredej zares začrnelo nekaj: ali les, ali vas, in z desne strani pokazale so se zopet veške. Očividno sta prišla zopet na pot.

— To-le je pa zopet Griškino, — progovoril je nakrat Nikita.

In zares, sedaj je bila z leve strani zopet ravno tista šupa, s katere je neslo sneg, in dalje ravno tista vrv z zamrzlim perilom, srajcami in hlačami, katere so se vedno še jednako obupano trepale od vetra. Zopet sta speljala sani v ulico, zopet je postalo tiho, toplo, veselo, zopet se je videla zagnojena cesta, zopet so se začuli glasovi, pesni, zopet je zalajal pes. Uže se je toliko pomračilo, da so v nekaterih oknih zasvetili se ognji.

V sredi ulice je Vasilij Andrejič vrnil konja k velikej, v dve opeki zidanej hiši in ustavil ga pri vežnej dveri. Nikita je stopil pod zameteno, razsvetljeno okno, v katerega svetlobi so blestale letajoče semtrtje snežinke, in potrkal je knutoviščem.

— Kdo je tam? — odkliknil se je glas na priziv Nikite.

— S Krestov, Brehunovi, mili človek, — odgovoril je Nikita. — Pojdi nu ven, na trenotek!

Od okna sta odšla, in čez dve minuti, bilo je slišno, odlipnila je dver v veži, potlej je vdarila kljuka v zunanjej dveri, in pridrževaje dver od vetra, izsunil se je visok, star mužik z belo brado, s kožuhom, vrženim povrhu bele prazdnice srajce, in za njim mlad, človek v rdečej srajci in usnjatih črevljih. *)

— Ali si ti, Andrejič, ka-li? rekel je starec.

— Vidiš, pot sva zgrešila, prijatelj, — rekel je Vasilij Andrejič; hotela sva v Gorjackino, pa sva k vam zadela. Odpeljala sva se, pa zopet zgrešila.

— Lej, kako sta zgrešila, rekel je starec. Petrač, pojdi, odpri vrata! obrnil se je k mlademu človeku v rdečej srajci.

*) Usnjati črevlji dokazujejo nekako bogatstvo. Bedni ljudje hodijo „v laptjah“ = opankah iz lipovega liča.

— Tako, — odgovoril je oni veselim glasom in pobežal v vežo.

— Nočevati, vedi, ne misliva, — rekel je Vasilij Andrejič.

— Kam pa misliš, nočni čas je, nočuj!

— Z veseljem bi nočeval, pa treba je naprej. Opravki, brat, ne dá se.

— Nu, vsaj pogrej se, premo k samovaru, — rekel je starec.

— Pogreti se — to pa to, — odgovoril je Vasilij Andrejič, — temneje ne bo, mesec vzide, svetleje bo. Pojdiva, ka-li, pogrejva se, Nikita?

— Nu, kaj pak, pogreti se, to se dá, — rekel je Nikita, ki je silno prezebel in želel odgreti na toplem svoje otrpnele člene.

Vasilij Andrejič šel je s starcem v hišo, Nikita pa se je vpeljal v vrata, katera je odpahnil Petrač, in kakor je ta pokazal, potegnil je konja pod napušč šupe. Pod napuščem je bil gnoj, in visoka doga se je zadela za gredo. Kokoši, usevše se uže na gredo s petelinom, zakvahtale so nekaj v nevolji in popraskale nožkami po gredi. Splašene ovce rastopicala so po zmrzlem gnoju in skočile v stran. Pes je cvilil in s strahom in zlostjo zalival se kakor ščenè in lajal na tujca.

Nikita je pogovoril z vsemi: prosil je odpuščenja kokoši, vspokojil jih, da jih ne bode plašil nihče več, ocital je ovcam, da se plaše in same ne vedo, zakaj, in ni nehal tolažiti psička ves čas, ko je privezaval konja.

— Tako-le bo prav, — pohvalil se je, in začel tresti s sebe sneg. — Lej, kako se zaliva! — pristavil je na psa. — Nu, dovolj! nu dovolj! tepec, dovolj. Le sebi sitnosti delaš, — govoril je. Nisem tat, človek sem pošten . . . .

— To-le so trije domači svetniki — rekel je Petrač, peháje s silno roko pod napušč sani, ki so ostale zunaj.

— Kako je uže to, da svetniki? — rekel je Nikita.

— Tako je v Pulsonu natisneno: ko se tat plazi k hiši, laje pes, — to se pravi, ne zevaj, gledaj. Petelin poje, to pomeni: vstajaj. Mačka se umiva, pomeni dragega gosta, pripravi se pogostiti ga, — progovoril je mladi človek, smehljaje se.

Petrač je bil gramoten *) in je znal skoro na pamet svojo jedinstveno knjigo, citanko Paulsona, in je rad iz nje navajal izreke, ki so se mu zdeli primerni k slučaju, posebnó kedar je bil nekoliko pijan, kakor sedaj-le.

— To je pa res tako, — rekel je Nikita.

— Ali si pa ozebel, strije? pristavil je Petrač.

— Dá, lahko se reče, da sem, — rekel je Nikita, in šla sta čez dvor in vežo v hišo.

*) Gramotni = ki zna čitati in pisati; bezgramotni — analfabet.

Iz M. J. Lermontova.

XXIII.

Nadejo zovi puste sanje,
A laž resnico imenuj.
V besede kral — ne veruj vanje,
Ljubezni moji je veruj!
Ljubezni taki se verjame,
Ne skrije nič moje oko,
Neiskrenost bil greh bi za me:
Preveč si angelj mi za to.

Fr. Celestin.

Надеж зови пуге санья,
А лаж — рѣсниця именуи.
В бѣсѣды хвал — не веруй ванья,
Любазни мои ле веруй!
Любазни такі се веряме,
Не скрива нич мое око,
Неискренность был грѣх бы за-мѣ:
Превѣч си ангель ми за то.

Дамурсий

Зови надежду сповиданьемъ,
Неправду — истинной зови,
Не вѣрь хваламъ и увѣреньямъ,
Лишь вѣрь одной моей любви!
Такой любви нельзя не вѣрити,
Мой взоръ не скроеть ничего;
Съ тобою грѣхъ мнѣ лицедрѣть:
Ты слишкомъ ангель для того.

Izvirnik.

D O P I S I.

Iz akademiških krogov. Z volitvijo odbora „Slovenije“ za II. tečaj pokazalo se je iznova, da se Dunajski akademiki zavedajo resno, kaj so dolžni svoji časti, časti svojih slovanskih idej! — Gregorčičev slavnostni večer je odprl še onim redkim „Slovenijanom“ in tudi ne-„Slovenijanom“ oči, ki so po dogodkih in rezultatih „shoda zaup. mož“ imeli — kot idejalisti — še mrvice nade. Poslej pa se je dvignila še tista redka meglica, in videli smo vsi vse! — „Radikalni tok“ — (dr. Mahnič ima srečo s svojimi „šlagerji!“) — dobil je obilo nove hrane. Zaman so bila smešenja in protestovanja „Sloven. Baziliska“; — „predrzni oktet“, — „znoreli dijaki“ so si uže naslednji dan (t. j. še v I. teč.) izvolili svoj odbor, čegar nazori in nameni so odločno slovanski.

Pri absolutoriju dobil je odbor „okteta“ od obč. zbora celó zahvalo ter bil je pri volitvah za II. tečaj iznova izvoljen z vsemi proti — — 4 glasovom!

Novemu odboru pa bode treba sedaj tudi pridno delovati, da izpolni nadeje, katere stavi nanj „oktet“ = večina Dunajskega, slovanski mislečega in naprednega dijaštva. Pred vsem treba jedenkrat za vselej določiti jasno smer in namen „Slovenije“, da se ne bodo ponavljali več slučajji, ko se je v isti sapi izključeval „R. Katolik“ in „Brus“, ko je bilo v jednom semestru dvoje nasprotnih odborov na čelu društva. Vsak, ki hoče biti „Slovenijan“, prisezi na staro naše geslo, zavedaj se, da mora biti Slovenec najprej odločen, ponosen Slovan, ki vé, da je možen obstanek in napredek Slovensva le v kulturni solidarnosti, z drugimi Slovani! — Ako bodo vsi „Slovenijani“ takó jedini, potem bodo nemožna taka škandalozna, očitanja o breznačelnosti, brezbarvenosti, kakoršna je naglašal o „Sloveniji“ dr. Mahnič. Res da ni „Slovenija“ politiško društvo, res pa je tudi, da nam kaže „Zgodovina 25-letnice“, da so bili vsi politiški prevrati v domovini vedno tudi preporna jabolka med društveniki „Sl.“, in da so bile skoro vse „krize“ v „Sl.“ — načelno politiške. Sila logike in tok časa zanaša politiko dandanes uže v vsak športni klub tembolj pa v resno akadem. društvo, kjer se „Slovenijani“ učé in bistré za delovanje med narodom samim. Nadejamo se torej, da sedanji odbor oskrbi slovenskemu velikošolstvu jasen in vse kulturne in politiške točke obsegajoči slovansko-slovenski program, ki nam bode norma za vzajemno in solidarno delovanje za sedaj in bodočnost. Tak program naj nas druži, in v taki slogi bode moč. Taka sloga doseže vse, njej se mora umakniti vse!

„Slovenijan“.

OGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

u) slovenske dežele.

„Slovanski Svet“, današaja (21.) št. ima zopet prilogo 4 strani. Na spodbujenje mnogih rodoljubov in rodoljubk bomo skušali dajati redno prilogo, čele možno, na 4 straneh vsakih 14 dnij. Obsezala pa bode poleg leposlovja tudi kritike, poučne spise in razprave o ženskem, dijaškem in drugih, za nas važnih vprašanjih. Od nekaterih strani so pripravljene rodoljubi žrtvovati posebnih, večih ali manjših podpor za pokritje povečanih stroškov. Vsem slovanski mislečim rodoljubom se priporočamo, da širijo list po Slovenskem in med rojaki, živečimi na tujem. Povečano

število naročnikov je najnaravnija podpora listu; zato pa je potrebna agitacija, in te bi se morali učiti na Slovenskem pri latinizatorski stranki; mi bi želeli za naš list vsaj jeden odstotek take agitacije, dasi v dostojnejši obliki in poštenejšem smislu.

Op. uredništva.

Istrske volitve za dež. zbor so završene; Slovenci in Hrvatje so si priborili prejšnje število poslancev. Kjer je bila njih zmaga gotova, tam jim niso delali zaprek; kjer pa so se nadejali, da bi utegnili prodreti, tam se je ponavljala stara taktika proti njim, in so iz tega razvideli, kaka je ž njimi tudi v politiki. Kako taktiko ukrene ital. stranka v dež. zboru, ni še znano; najbrže pa preneha s terorizmom, ker jo uči skušnja, da je bolje za njo macchiavellistiško postopanje, nego pa rabljenje brutalnih zunanjih sredstev. V mestnem Tržaškem совету in zboru premaguje vedno prva vrsta politike, in gospoda dobro izhaja. — Pri volitvah mest je zmagal v volilnem okraju Volosko-Kastav dr. And. Stanger in sicer s 125 glasovi proti 62 glasom nasprotnega kandidata. V volilnem okraju Pazin-Labinj-Plomin so Slovani sicer premagani, ali pokazali so lep napredek. Takó ostane iz mest le jeden slovanski dež. poslanec; vse druge so volile občine.

Pri uredniku „Naše Sloge“, prof. Mandiču v Trstu in v Dolenčevi tiskarni, bilo je 24. t. m. policijsko preiskovanje radi rokopisa, po katerem je „Naša Sloga“ priobčila list, o katerem je trdil dopisnik, da je prevod pastirskega lista škofa dr. Flappa.

Goriško. C. kr. okrožno sodišče v Gorici je bilo naložilo uredniku A. Gabrščeku plačilo za ital. prevod slovenskih obtožnic, katere je bil vložil v posebnem slučaju. Više dež. sodišče v Trstu je pa ta ukaz zavrglo z odlokom z dne 11. apr. t. l. št. 1480, rekši, da je dolžnost preiskovalnemu sodniku, dati prevesti po zapriseženem zvedencu spise, sestavljene v jeziku, ki ni v rabi pri sodišču. Oziraje se pa nato, da ste obe zatožnici sestavljeni v slovenskem jeziku, torej v jeziku pripoznanem v Gorici kot deželni jezik, je bilo pritožniku svobodno, sestaviti obtožnici v tem jeziku, ne da bi moral pridejati slovenski prevod. Radi tega ni dolžan, trpeti stroške za prevod. S tem je tudi više dež. sodišče Tržaško pripoznalo slovenski jezik jednakopravnim z italijanskim.

Ustanovni občni zbori za nove posojilnice na Goriškem bodo konec maja in prve dni junija. „Zvezo slov. posojilnic“ bode zastopal društveni nadzornik gosp. Iv. Lapajne.

Ljubljana. Vsa škoda, ki jo je povzročil potres v Ljubljani, se je precenila na 3,138.700 gld. „Sl. Narod“ pa trdi, da ta cenitev je nepravilna; racijonalna, pravična cenitev bi bila, ako bi se bilo konstatovalo pri vsakem poslopju, koliko bi veljalo po normalnem, da se stvar in vse dotične razmere postavijo v prejšnje stanje. Po cenitvi s takega stališča bi znašala škoda mnogo nad pet milijonov.

Slovanski koncert v Gradcu je kot tak donesel 950 gld. 63 kr. podpore. — Na Dunaju je nabranega in podarjenega uže blizo 130.000 gld. Na Hrvaškem in Češkem po raznih mestih nabirajo in prirejajo koncerte itd. v ta namen. Slovenci sami pa po vseh krajih zbirajo in prirejajo po svoje različne zabave, vse v korist Ljubljani in Kranjski.

Stajersko. Osnovale se je „Slovensko politično in gospodarsko društvo za politični okraj Ljutomerski“.

Koroško. Kat.-pol. in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem je imelo 9. t. m. občni zbor v Celovcu. Predsednik posl. g. Gregor Einspieler je ob pozdravu

izjavil, da je društvo napravilo prošlega leta 9 javnih in 2 volilna shoda, in sicer z dobrim vspehom, ko je s pomočjo Slovencev krščanska stranka zmagala pri volitvi za drž. in za dež. zbor. — Dohodkov skupno je bilo gld. 255.56, stroškov pa gl. 226.41. Ostanek v blagajnici je 29.15. V odbor so izvoljeni gg. Gr. Einspieler (predsednik), V. Legat (podpredsednik), M. Ražun (blagajnik), Fil. Haderlap (tajnik), Iv. Wieser, Mat. Prosekar, M. Štich, Fr. Grafenauer, Ivan Šumach (odborniki). — Dež. posl. Einspielerju in Muriju se je zbor zahvalil, da sta se krepko potegnila v dež. zboru za slovenske šole. Urednik Haderlap se pritožuje proti temu, da hočejo v Istri in na Koroškem duhovnikom zabraniti politično delovanje, da bi ostalo nezavedno ljudstvo brez voditeljev. On pozivlja zbor, naj obsodi vse take nakane, in posebnost tudi članek „Pax“ v uradni „Klagenfurter Ztg.“ Agitovati ni nič slabega. Nasprotno je „bližnjemu prav svetovati“ še le duhovno dobro delo, kakor uči katekizem. — Župnik g. Bayer pravi, da koroškim svečenikom hočejo prepovedati, pisati slovenska imena s slovenskim pravopisom, in jih silijo, naj pišejo ta imena, kakor so jih popačili nemški gospodje v prejšnjih stoletjih. Ako je slovenski „Završnik“ (kmet za vrhom) v matriki pisan „Sanerschnigg“, tedaj pravijo, da je to njegovo pravo ime; ko bi pa župnik pisal „Završnik“, mu očitajo, da sloveni nemška imena! Zoper tako krivico naj se društveni odbor pritoži pri ministerstvu; poslednje je dalo splošno naredbo za pravilni slovenski pravopis za Primorsko dne 10. maja 1883, št. 1524. Ta predlog se je sprejel. Zbor je sprejel še nekaj drugih nasvetov; pri koncu zborovanja je došla brzojavna vest, da občina Tolsti Vrh je sklenila slovensko uradovanje in zidanje lastne šole.

To društvo je najvažnejše pol. društvo za koroške Slovence, a vidi se, kakó skromno mora postopati; za najprimitivnije stvari se mora boriti. Tu se pač vidi, kakó daleč je pri nas od osnovnih drž. zakonov do njih specijalnih izvršitev v posamičnih pokrajinah; a vendar niti naseljenje koroških Slovencev ne obupuje, in je nekoliko rodoljubov, ki se do cela živujejo, nadejaje se, da polagoma rešijo narodnost in jezik tudi koroškim Slovencem. Hvala jim!

Zastopnika Hrvatov in Slovencev pri otvorenju narodopisne razstave v Pragi. Otvorenju narodopisne razstave češko-slovanske v Pragi prisostvovala sta i drž. poslanec dr. M. Laginja in dež. poslanec Iv. Hribar. Prvi je, sporočivši bratom Čehom topli pozdrav naroda hrvatskega, naglasil, kako čestokrat boli Hrvate, videče, da javno mnenje na Češkem ne pozna vselej točno položaja Hrvatov, dočim so isti stali vselej v prvi vrsti, kedar je bilo treba priskočiti v pomoč ostalim slovanskim bratom. Za nas, pravi govornik, velja: facta loquuntur; zato ape-luje na napredni in mogočni narod češki, da ne pozabi svojih hrvatskih bratov, ki so, živeči v težkih okolnostih, morali zaostati v marsičem. Iztakniviši radost naroda hrvatskega na sijajno vspelem delu razstave, zaključil je z živio-klicem češkemu narodu. Takisto primerno je pozdravil g. Hribar narodopisno češkoslovansko razstavo.

Statistika slovenskih posojilnic in hranilnic. Leta 1894. bile so te-le slov. posojilnice in hranilnice in so imele: v Gornjem gradu (IV. upravno leto) 223.012 gld. prometa, 1483 gld. čistega dobička in 2914 gld. prihranjene zaloge; v Gorici (XI. l.) 156.432 gld. prometa, 2988 gld. čistega dobička in 8202 gld. prihran. zaloge; v Celju (XXIV. l. 1.888.850 gld. prometa, 15.173 gld.

čistega dobička in 71.488 gld. prihran. zaloge; v Sinčevsi (IV. l.) 79.350 gld. prometa, 592 gld. č. dobička in 1640 gld. prihr. zal.; v Radečah (I. l.) 54.304 gld. prometa, 593 gld. č. dobička, — prihr. zal.; v Radovljici (IV. l.) 399.666 gld. prometa, 2176 gld. č. dobička in 2698 gld. prihr. zal.; v Marnbergu (VI. l.) 122.425 gld. prometa, 964 gld. č. dobička in 4271 gld. prihr. zal.; v Djekšem (VI. l.) 71.978 gld. prometa, 616 gld. č. dobička in 1332 gld. prihr. zal.; v Logatcu (VII. l.) 197.338 gld. prometa, 2097 gld. č. dobička in 7236 gld. prihr. zal. v Suhi (III. l.) 21.929 gld. prometa, 77 gld. č. dobička in 195 gld. prihr. zal.; v Šoštanjju (XXI. l.) 177.180 gld. prometa, 555 gld. č. dobička in 9614 gld. prihr. zal.; v Trstu (III. l.) 204.368 gld. prometa, 1122 gld. č. dobička in 875 gld. prihr. zal.; v Ptujju (XI. l.) 1.185.346 gld. prometa, 5388 gld. č. dobička in 58.000 gld. prihr. zal.; v Konjicah (XI. l.) 165.840 gld. prometa, 1978 gld. č. dobička in 8404 gld. prihr. zal. — Nadalje hranilnice: v Kranju (II. l.) 500.001 gld., prometa, 547 gld. č. dobička in 559 gld. prihr. zal.; v Ljubljani, (mesto) (V. l.) 8.086.162 gld. prometa 17.025 gld. č. dobička in 34.715 gld. prihr. zal.; v Celju (južno-štajerska) 1.379.014 gld. prometa, 8203 gld. čistega dobička in 27.990 gld. prihranjene zaloge.

b) ostali slovanski svet.

Grof Agenor Goluchowski je postal naš zunanji minister, ob imenovanju zajedno tajni svetnik. Nastopivši svojo novo čast, je rekel, da bode zastopal politiko svojega prednika, grofa Kalnokyja. Avstro-ogrski narodi sodijo to imenovanje različno; Poljaki se še posebe veselje; no trozveza ostane na svojem tiru, na znotraj ostane pa tudi vse pri starem. Madjare je nekoliko poparilo, da ni iz njih srede imenovan naslednik Kalnokyja; oni so zajedno provzročili, da se začinja cislitavska polovina bolje zavedati svojih pravic, s katerimi more v jednaki meri vplivati na delovanje zunanjega ministerstva, kakor Ogerska. V delegacijah ne bodo napadali Madjari Kalnokyja, ker se jim je umaknil; toliko živahnisa pa utegne postati kritika o občji, specijalno o zunanji politiki.

Slovani avstro-ogrski z izpremembo pri zunanjem ministerstvu niso mogli nič izgubiti, a tudi pridobili niso ničesar. Brez vpliva so bili in ostanejo tudi nadalje, to pa, ker niso jedini, in so sedaj jedino Mladočehi, ki so sposobni, s primerno kritiko osvetljevati zunanjo politiko in postopanje vlade v Bosni in Hercegovini.

Grof Kalnoky je bil trezen diplomat, vodil pa je zunanjo politiko popolnoma ne le v smislu trozveze, temveč tudi v smislu zapadne kulture. Slovane je pač ugrel, ko je kot stojik izrazil obžalovanje, n. pr. radi odstopa Stambulova. Čuditi se je treba, da so Madjari takega zaščitnika svojega stremljenja na zunaj odstranili radi notranjega kulturnega boja. Ko bi jih ne bila premamila židovska agitacija, slavili bi Kalnokyja in skušali, da se vzdrži kar možno dolgo. No židovskemu liberalizmu je več do svojih interesov, nego do dalekosežnih načrtov narodov, med katerimi živé. Madjarske stranke so izgubile ravnovesje v mišljenju in zato jo tirajo dalje v skrajnosti, doklor ne pride politički bankrot poleg finančjalnega poloma!

Državni zbor. Še vedno se nadaljuje razpravljanje o davčni preosnovi, o kateri je zažugal posl. dr. Steinwender, da se ne sme provesti. No kakor smo naglašali večkrat, je nekaj toček jako neugodnih za širše množice naseljenja. Dne 22. t. m. je prišlo do hude debate. Dr.

Kaizl je stavil nujni predlog v smislu, da naj pododsek za volilno reformo takoj sporoči širšemu odseku za to presodno, in da naj ta odsek vsaj do 14. junija sporoči državnemu zboru. Dr. Kaizl je rekel, da je javno pohujšanje in svedoči o korupciji političke morale, kakó je koalicijska postopala z volilno reformo. Na to je vstal minister Bacquehem in izjavil, da pododsek odseka za volilno reformo je završil svoje delo, in da v malo dneh sporoči svoje predloge odseku za volilno reformo. Dr. Herold je prorokoval bližnji konec koalicije, ker je nesposobna, da bi vstvarila kaj pozitivnega. No, kljub temu, da so mnogi govorili za nujni predlog dr. Kaizla, je večina koalicijskih strank odklonila ta predlog.

Z Dunaja. (Pavel Josip Šafařík.) 13. majnika minulo je sto let, kar se je v borni slovaški vasi Kobelárovo rodil veliki slovanski filolog in zgodovinar Pavel Josip Šafařík. Da se v knjigah in razpravah, tičočih se slovanske filologije, Šafaříkovo ime imenuje silno mnogo krat, je umevno, ali širši krogi so ga pozabili. Stoletnica njegovega rojstva obudila je zopet njegov spomin. Srbi v Novem Sadu, kjer je deloval Šafařík 14 let (1819—1833.) kot ravnatelj gimnazija, sprožili so prvi misel, da se praznuje slovesno njegova stoletnica. To je tudi storila v prvi vrsti akademija znanosti v Pragi. Slovanski seminar Dunajske univerze je odposlal akademiji v Prago adresu, v kateri izraža čustva svojega najiskrenejšega spoštovanja do slavnega šafaříka. Priredil je tudi skromno slavnost, pri kateri je predaval vnuk Šafaříkov prof. R. Jireček o življenju in delovanju Šafaříkovem.

V soboto 18. maja je bila velika Šafaříkova slavnost, katero so priredila slovanska Dunajska društva — razun hrvatskih! — v Rónacherjevi dvorani. Predavali so gosp. philos. J. V. Klima: Mladostna doba Šafaříkova in njegovo pesniško delovanje, g. philos. Stan. Stanojevič: „Šafařík v Novem Sadu“, in g. prof. dr. Fr. Pastrnek „Šafaříkovo delovanje v Pragi.“ Muzikalični del oskrbelo je „slovansko pevsko društvo“. Gospodičina Vrhunčeva radi hripavosti ni mogla peti svoje točke, priskočil je za njo oktet „Slovenije“, ki je zapel „Hubadove narodne pesmi“ v občo zadovoljnost.

Po koncertu je bil komers, pri katerem so govorili zastopniki slovanskih akad. društev „Zora“, „Tatran“, „Slovenija“, „Sič“, „Akademický spolek“, „Balkan“, „Ognisko“, „Bukovina“. Oktet „Slovenije“ je zapel še par mičnih pesmic, ki so jako ugajale občinstvu.

Zal, da je bila udeležba primeroma majhna; zato tudi gmotni vspeh — čisti dobiček je namenjen Ljubljani — ni bil tako povoljen, kakor bi bilo treba želeti. Investno bi se bila dvorana napolnila, ako bi bila mladim ljudem dana prilika, privzdigniti svoje plesa-željne peté. Literarna predavanja jim pač manj diše. Sploh pa je za Dunaj koncertna doba sedaj uže minula. —c.

Narodopisno razstavo českoslovansko marljivo obiskujejo doslej najbolj Čehoslovani sami, in to kljub temu, da je od otvorenja neugodno vreme. Na razstavi so tudi vsak dan različne zabave, bolj ali manj v soglasju z razstavo, torej take, da človek spozna tudi iz njih narodno slovansko življenje. Doslej se je vršilo vse mirno; neka majhna skupina je bila preglasno zapela, a takoj so začeli nemški listi zabavljati. Zato je vodstvo razstave opomnilo, naj bi se narod ogibal najmanjšega izzivanja.

Poslopje za stroje je dne 23. zvečer bilo zagorelo najbrže radi nepredvidnosti kakega delavca. Gasilci so pa delali takó obro, da je zgorela le streha. Vsled

požara ni nastal nikak nered, dasi je bilo tedaj obiskovalcev kakih 18000 na razstavi. Doslej si je ogledalo razstavo nad 80.000 ljudij.

Gališka. V Levovu otvorijo še to leto poljski 6 razredni gimnazij za ženske. Vsprejemale se bodo le take gojenke, ki so dovršile povoljnim vspehom vsaj dva razreda meščanske šole. Učiteljstvo bode sestavljeno iz gimnazijskih profesorjev.

Moravska. Gibanje Židov na Moravskem. „Česko-židovské Listy“, organ česko-židovskega gibanja na Češkem, objavili so te dni članek, v katerem so razpravljali o židovsko-slovanskem vprašanju na Moravskem. „Č.-ž. L.“ izražajo željo, da vstopijo Židje v vrsto Čehov proti Nemcem. V ta namen si snujejo moravski Židi česko-židovsko političko društvo v Moravski. „Times Danaos“!

Židovstvo v Galiciji je zasnovalo „Politiško društvo galiških in bukovinskih Židov v Levovu“ in hoče s tem pri bližnjih deželnozborskih volitvah nastopiti samostalno, torej brez zveze s Poljaki. V Galiciji je tu pa tam na polovico, do 60% židovskega naseljenja.

Bukovina. Med uradniki v Bukovini je velik nedostatek Malorusov. Med 124 polit. uradniki je le 6 Malorusov, od 180 sodiščnih uradnikov 26, od 200 finančnih uradnikov 5, od 230 poštnih 13, od 130 srednješolskih profesorjev le 14 Malorusov; od 52 vseučil. profesorjev in uradnikov le 3, od 48 Črnovških uradnikov pri magistratu je le 6 Malorusov. Med 70 odvetniki pokrajine je 1 sam Malorus, izmed 13 notarjev le 3 Malorusi. Skupno je med 1037 uradniki bukovinskimi le 77 Malorusov ali 7.4%!

Društvo ruskih žensk v Črnovcih je zasnovalo posebno šolo za dekleta, da bi se učila raznih ročnih del. Tudi čitalnico je zasnovalo za ženske.

Škofijski oskrbnik pravoslavne bukovinske cerkve arhimandrit Arkadij Čuperkovič razposlal je list, v katerem svari pravoslavne svečenike pred panslavizmom nekega Gregorja K., češ, da bi ta mogel vplivati na dež. in državnozborske volitve. Ta arhimandrit bi z obrekovanjem in sumničanjem rad zasel stolico bukovinskega mitropolita po smrti Silvestra Morariu-Andrijeviča.

Ogersko. Dne 19. t. m. je začel v Pešti kongres gospodarjev ali kmetov svoja posovetovanja. Predsednik grof Avrel Deseffwy je rekel: Treba, da si pomagamo sami; ali v kmetijski državi treba je zahtevati tudi takih državnih institucij, ki morejo ohraniti kmetijske sloje, kajti mnogo zavir ne more odstraniti kmetijstvo s svojo močjo. Svoje kmetijske interese pa smo mi dolžni spraviti v soglasje z interesi trgovine in obrti, tudi ti dve moreti napredovati le tedaj, kedar se povzdigne tudi kmetijstvo. Treba se nam je baviti tudi z delavskim vprašanjem, katero bode zahtevalo velikih žrtev od države in družbe. Jeden odsek pretresa osnovno reformo kmetijskega nauka, drugi, da bi se olajšala prevoznja žita po železnici, tretji z vprašanjem izseljevanja v Ameriko. Vlada naj bi skrbelo za zaslužek ljudem doma. Pretresajo tudi direktne davke, ki naj bi pri zemljiščih znašali največ 20% čistega katastralnega dohodka, potem tudi carinsko politiko, svobodno združevanje kmetov itd. Iz takih toček spoznavamo, kaj teži kmete na Ogerskem.

Drž. zbor se je zaključil, novo zasedanje bode jeseni. Zadnje cerkvene predloge o recepciji Židov po takim niso še sprejete.

„Hrvatska“, glavni organ pravašev, je zabranjena v Cislitavsko; uredništvo meni, da je vzrok narodna

stranka v Dalmaciji, ker bi mogla „Hrvatska“ vplivati pri deželnozborskih volitvah v Dalmaciji.

Naslov delegacij. „Obzor“ dokazuje, da delegacije so prav za prav avstro-ogerske-hrvatske, jedna je „avstrijska“, druga pa ogersko-hrvatska, kakor je monarhija „Avstro-Ogersko-Hrvatska“ in skupna vlada vsej monarhiji avstro-ogersko-hrvatska. No, ko bi hoteli pretresati tak naslov, morali bi kritikovati v obče duvalizem in tudi hrvatsko politiko, ki je bila sopomočnica pri vstvarjenju duvalizma in je torej posredno pomagala Madjarom, da so dosegli naslov „Avstro-Ogerske“ in celo c. in kr. za skupne stvari in službe.

Srbija. Kraljica Natalija je sedaj pri svojem sinu kralju Aleksandru v Srbiji, kjer so ji zlasti v Belgradu prirejali raznih ovacij in zabav. Novi finančni minister Popović pa išče svetnikov, kakó bi se uredile financije, ki so take, da jih ne more prenašati Srbija.

Rusija. Šafaříkovo stoletnico bodo praznovali tudi v Slav. blagotvornem občestvu v Petrogradu in Kijevu ob praznovanju sv. Cirila in Metodija.

Drugi oberprokuror sv. Sinode v Petrogradu, tajni svetnik Vladimir Karlovič *Sabler* je bil 18. t. m. od carja Nikolaja II. odlikovan s podeljenjem reda sv. Vladimira.

Lužiški Srbi. Dne 17. aprila t. l. je imela Matica lužičkih Srbov svoj občni, in sicer uže 48.-letni občni zbor. Lanskega leta se je v njej zasnoval odsek za jezikoslovje srbskega narečja; ta odsek se trudi, da bi se pravilno rabile seosbno tudi različne pritikline ali takó zване partikule. Theol. H. Imiš, župnik v Hodžiju, je raziskal mnogo takega gradiva, in zbor mu je pritrnil ter se zahvalil. Glavnega zbora se je udeležilo 51 členov in nekoliko gostov. Izdala je Matica (Maćica Serbska) poleg praktike „Predžénaka“, spis svećenika Križana, potem 2 zvezka „Časopisa“ (č. 89 in 90), ki ju je uredil prof. dr. Muka. Členov je pristopilo novih 24, in pri Srbih to uže nekaj pomenja. Umrl je člen, župnik K. A. Jenča, ki je z veliko marljivostjo nabiral leksikalno gradivo med narodom. Dohodkov je imela Matica 2636 hrivenj (mark), stroškov pa 2635; vsega imetja je 4933 m.; stari dom je donesl 882 m. Sedaj zbirajo doneske za novi „Narodni dom.“ Razširilo se je 7090 knjig, med temi 5139 pratik. Med dolnje-lužičskimi Srbi se je razprodalo 1311 knjig. Skrbeli bodo še več po domače spisanih knjig razširiti; zato se je zasnoval še beletristiški odsek Matice. Posebni glasbeni odsek (hudžbny wotrjad) bode pa pripravljal izdanja narodnih pevskih zborov. Pok. Smolerju se postavi spomenik.

Tudi lužički dijaki so imeli v ta dan svoj zbor ter sklepali o narodnem delovanju. Oni izdajo poseben almanah. Velezaslužni rodoljub, učeni dr. Muka jih je pa spodbujal k temu, da bi pokazali več dela, a manj besed. Rodoljub Parazewski je dijake spodbujal, da bi marljiveje potovali po srbski zemlji ter bolje spoznavali tudi obmejne kraje.

Saksonski princ Fridr. Avgust je prišel 21. marca med lužičke Srbe do Kamjenskega kraja: ondi je pohvalil marljivost srbskih rodoljubov, da toliko skrbé za svojo narodnost in pa materin jezik. Zatrnil je, da je naklonjen srbski narodnosti.

Adolf Černy je v Pragi izdal (J. Otto) „Vybor písní.“ Handrija Zejlerja, in sicer jih je preložil iz lužičke srbsčine na češki jezik. Leposlovni češki listi to izdanje hvallijo z velikim priznanjem.

Takó raste narodno delo in gibanje malega narodiča

lužičkih Srbov. Drže se načela, po katerem hočejo častno zmagati ali pa častno umreti.

Mir na skrajnem Vstoku. Dne 8. t. m. je bil retifikovan mir med Kitajsko in Japonsko, toda ostalo je v konečni mirovni pogodbi le malo prvotnih uvetov. Japonci morali so popolnoma opustiti zahtevanje, da jim Kitajska odstopi kaj zemljišča na kontinentu; ni pa še določeno, kakšno jamstvo dá Kitajska za točno izplačanje vojne odškodnine. — Bržkone je rusko vojno brodovje prisililo Japonce, da so odjenjali, kajti Rusija imela je uže pripravljenih na skrajnem Vstoku 5 križark-oklopnice I. razr., 3 križarke II. razr., 2 križarki-torpedovki, 6 ladij topničark in 3 torpedinke.

Zakaj je postal nemški cesar miroljuben? Na to vprašanje odgovarja „Obzor“: Avstro-ogerska vojska ima vsega 559.000 pušk in sabelj, nemška 967.200, italijanska 396.000. Trozveza šteje torej vkupno 1.922.200 pušk in sabelj. — Francoska vojska šteje 1.027.000 pušk in sabelj, ruska pa 1.372.800; torej šteje vojska dvozveze vkupno 2.399.800, ali za 477.600 več, nego trozveza. — Nadalje ima Avstro-ogerska 435 eskadronov konjištva, Nemčija 508, Italija 145, torej ima trozveza vkupno 1.088 eskadronov ali 163.200 konjikov. — Nasprotno ima Francoska 500 eskadronov, Rusija pa 1.250. Dvozveza ima torej 1750 eskadronov ali 262.500 konjikov, to je za 99.300 več, nego trozveza. — Trozveza ima 6.500 topov, a dvozveza 7.876. — Odgovor torej?

KNJIŽEVNOST.

Slovanska knjižnica. Urejuje in izdaja Andr. Gabršček v Gorici. Snopič 37 prinaša: „Godčevska Lizika“. Pri-povedka. Češki spisal V. Hálek, poslov. Anonym. — „Olga žilinska“. Slika iz borbe Slovakov za svoj narodni obstanek. Spisal J. Janča, poslovenil Pohorski. Str. 89. Cena 18 novč. — „Slov. knjiž.“ izhaja v snopičih vsak mesec po jedenkrat. Cena naročnikom za vse leto 1 gl. 80 nč., za posamične snopiče 15 nč.

Jugoslavjanski stenograf i glasnik. Leto VI., br. 4. Vsebina razdeljena je na 3 dele: 1. Glasnik (9 sestavkov) 2. Stenograf (10 sest.) 3. Stenografska priloga (8 sest.) Slike: Rodopska vila. Ivan pl. Zajc. Med sestavki so: Славянская Бесѣда въ Софіи, отъ А. Б. — Narodno šolstvo na Slovenskem, sestavil P. M. — Статистика краљевине Србије. Itd. — Izhaja v Celju v 10 zvezkih na leto ter stoji za vse leto 10 kor. Naročnina naj se pošilja pod naslovom: A. Bezenšek, Plovdiv (Philippopol); pri nas tudi pri g. Drag. Hribarju v Celju.

„*Pracovná*“. List pro lehké a vkusné ženské ruční práce všech druhů a tvarů narodní vyšívání s barvenou přílohou. V Praze. 1895. II. Ročník, číslo 1. Krasen list za gospe in gospodičine, da se učé po slovanskem vkusu ročních del in lepoticij. Stoji za četrť leta samo 65 kr. s pošto vred.

Matice Slovanská. Zborník povídek a statí slovanských. Majitel, a vydav. a red. Kar. Wolf. Ročník III., č. 2. prinaša: Ruske povídky. — Umrlec vrah. — Vzpomínky na slovanský sjezd v Moskvě. — Národopisná výstava česko-slovanská. — Přehled. — „Matice Slov.“ izhaja v Olomucu v 12 zvezkih na leto, ter stoji za vse leto 2 gld. 50 nč. Posamični sešitki po 30 nč.

J. E. hrabě Frant. Thun z Hohenšteina, c. kr. místodržící v království Českém. Kritika úradní činnosti

Jeho Excellence. Napsal J. Arbes. Nákladem vlastním. Smíchov, Eggenbergova ul. č. t. Cena seš. 12 kr.

„*Spicilegium Didacticum*“. Komenskega delo doslej nepoznano našel je sedaj Ivan Kvačala, profesor na vseučilišču v Jurjevu (Drpt) v javni knjižnici v Petrogradu. To delo Komenskega je pisano na latinskem jeziku ter ima naslov „*Spicilegium Didacticum*“. Knjiga sicer ni obširna, toda je velike pedagoške vrednosti.

Vjerske starine iz Bosne u Hercegovine. Припоѣло Еж. Лилек, проф. вел гимназије у Сарајеву. Сарајево, земаљска штампарија. 1894.

Српске дејје игре, за женску бецу. Скупио их и у ноте ставио Алекс. Јорговић. Прво коло. Нови Сад. 1894. Ц. 35 нч.

„*Наука*“, иллюстрованный журналъ для русскаго народа, je izšla v 1., 2. in 3. zvezku t. l. skupno ter ima prekrasnih in važnih razprav in poučnih spisov; med temi omenjamo: Архивевода Альбрехтъ. — О причинахъ заразныхъ болѣзней. — О потребительныхъ обществахъ и образецъ устава такого общества съ ограниченою порукою. — О медвѣдяхъ. Itd. Važno v politiško poučenje je to, kar govori „*Наука*“ o pok. nadvojvodi Albrehtu kot državniku. Ta mesečnik v novo priporočamo posebno tudi svečenstvu in tistim, ki hočejo učiti se od klasične pisave za širše množice. Stoji 5 gld. na leto in se pošilja naročnina upravnistvu na Dunaj, VIII. Alserstrasse, 39.

Галицко-русская библиография XIX. столѣтя. Izšel je XXXVII. zvezek tega znamenitega dela, katero je sestavil I. E. Levickij.

Служба святому Кириллу, учителю славянскому. По рукописи русскаго Пантелеимоноваго монастыря на Аѳонѣ. Сообщение А. Александрова. 1895. Учени професор Aleksandrov je to knjižico priobčil v zbirki: „*Намятники древней письменности*“ (С VII.), in sicer po rokopisu ruskega samostana na Gori Athos.

Русская Библиотека, 1895. III и IV. вѣтъкъ: Преступленіе и наказаніе. Романъ М. Ѳ. Достоевскаго (Стр. 449—576). Naročnina za vse leto 2 gld. 40 kr. kr. Adresa: Издательство „Русской Библиотеки“ въ Львовѣ (Lemberg), Бляхарская ул. 13.

Podporno društvo za slov. velikošolce na Dunaju je od gosp. Fr. Dolenca, trgovca v Mariboru, kakor uže več let tako tudi letos prejelo lepo velikonočno darilo 151 gld., katere je nabral med mariborskimi slovenskimi rodoljubi. Darovali so: Slavna posojilnica v Mariboru 50 gld., društveni ustanovnik in odvetnik dr. Jernej Glančnik 30 gld., velečastiti gospodje: Lorenc Herg, kanonik, stolni dekan itd. 2 gld., dr. Ivan Križanič, kanonik itd. 3 gld., Jak. Fil. Bohinc, kanonik, stolni župnik itd. 2 gld., Karol Hribovšek, ravnatelj duh. semenišča itd. 1 gld., dr. Jožef Pajek, kanonik itd. 2 for., dr. Ivan Mlakar, profesor bogoslovja itd. 2 gld., Jos. Zidanšek, prof. bogosl. 2 gld., dr. Anton Medved, c. kr. profesor 2 gld., Ludovik Hudovernik, stolni vikar 2 gld., Matej Štralk, korni vikar 1 gld., Alojzij Meško, prof. bogoslovja 1 gld., dr. M. Matek, prof. bogoslovja 1 gld., Jakob Kavčič, stolni kaplan, prof. veronauka 1 gld., Franc. Simonič, stolni vikar 2 gld., Franc. Korošec, prefekt 1 gld., Franc. Brelih, profesor verozakona 1 gld., Alojzij Haubenreich, rač. revident 1 gld., Alojzij Zver, duhovnik v c. kr. kaznilnici 1 gld., Jakob Tajek, kaplan 1 gld. Nadalje so darovali sledeči gospodje: dr. Ferd. Dominkuš, odvetnik 5 gld., Jos. Rapoc, posestnik 1 gld., Blaž Matek, c. kr. profesor 1 gld., Ivan Belé, pot. učitelj 1 gld., dr. I. Schmirmaul, zdravnik 5 gld., Jos. Žitek, c. kr. profes. v pok. 1 gld., dr. I. Terč, zdravnik 1 gld., Fr. Kolasek, trgovec 1 gld., Jožef Metzner 1 gld., Ivan Koprivnik, c. kr. profesor 1 gld., Henrik Schreiner, ravn. učiteljšišču 3 gld., Filip Kermek, c. in kr. stotnik avditor in c. kr. sodniški pristav 1 gld., M. J. Nerat, nadučitelj in urednik „*Popotnika*“ 1 gld.,

dr. Janko Bezjak, c. kr. profesor 1 gld., Pavel Simon, knjigovodja 1 gld., Janez Majciger, c. kr. profesor 1 gld., Fran Pavlič, c. kr. poštni kontrolor 1 gld., dr. Fr. Radey c. k. notar 1 gld., B. Jentl, prokurist 2 gld., Silv. Fontana, trgovec 1 gld., Alojzij Rakovec, železn. uradnik 1 gld., Jože Perko, železn. urad 1 gld., Simon Goričnik, ces. kr. fin svetnik 1 gld., M. Berdajs, trgovec 1 gld., Franc Kočevar, trgovec 1 gld., V. König, lekarničar 2 gld., dr. Fr. Vovšek, c. kr. dež. sod svetnik in društveni ustanovnik 1 gld., France Dolenc, trgovec 2 gld., vsi v Mariboru. — Odbor „podporna društva za slovenske visokošolce na Dunaju“ se iskreno zahvaljuje za izkazane darove vrlih mariborskih Slovencev, ker je letos posebno veliko število ravnih slovenskih velikošolcev na Dunaju, zato prosi odbor za daljnje blagovoljne darove, kateri naj se pošiljajo g. dr. Antonu Primožiču, c. kr. profesorju na Dunaju IX Währingerstrasse 61 kot namestniku veleč. g. dra. Fr. Sedeja, ki je na potovanju v jutrovih deželah. Omeniti je še treba, da imenovano društvo podpira letos skoro vsak mesec čez 30 ubogih dijakov, v prvem mesecu bilo je celo 56 prosilcev. Po deželah so podpiranci iz Goriške, Koroške, Kranjske, Stajerske, da celó iz Trsta. J. Pukl.

Op. ur. Iz tega razkaza se zopet vidi, da podporno društvo podpirajo posebno Mariborski Slovenci, v tem ko daleč za njimi zaostajajo Celjski, Ljubljanski, Goriški, pa tudi drugi Slovenci.

Slovenska filologija v Nemčiji v letnem tečaju 1895. Na vseučilišču v Berlinu čita prof. Brückner: Slovanski teksti, 2 uri; povestnica ruskega slovstva od l. 1856 (publikum), 2 uri, in povestnica ruskega slovstva 1550—1600 (publ.), 2 uri. Lektor Šalfeje v pa poučuje v semenišču v dveh kurzih ruski jezik pa geografijo Rusije. Na vseučilišču v Bonnu letos izostane predavanje o slovanskej filologiji, ker čita prof. Solmsen: Litvanska slovnica z vajami v čitanju, 2 uri. Na vseučilišču v Vratislavi čita prof. Nehrung: Vaje slov.-filološkega semenišča v dveh oddelkih (publ.): slovnica st. sl. jezika, 3 ure; o Adamu Mickiewiczu, 2 uri. Lektor Abicht poučuje: Ruska slovnica I, 2 uri; ruska slovnica II, 2 uri; poljska slovnica I, 2 uri (vse troje publika). Na vseučilišču v Freiburgu v Breisgavu sicer filoloških slov. predavanj ni, pač pa predava prof. von Schulze-Gaevernitz: O ruskih narodno-gospodarskih razmerah z ozirom na trgovinske odnose Rusije k Nemčiji in prof. Bienemann: O povestnici odnošajev Rusije k Nemčiji od leta 1650 pa do sedanjosti. Na vseučilišču v Greifswaldu čita dr. Rost: Ruščina za početnike, 2 uri; ruščina v višem kurzu, 2 uri in staroruščina, 2 uri (vse troje publika). Na vseučilišču v Heidelbergu predava prof. Kleinschmidt: Pregled noveje ruske povestnice od l. 1598 sem, 1 uro (publ.). Filološkega predavanja tu ni. — O predavanjih v Lipsiji smo uže poročali. — V Švici pa čita jedino na vseučilišču v Lausanu prof. Maurer: O ruskem slovstvu za carja Aleksandra II. t,

Na vseučilišču Dunajskem bilo je v zimskem tečaju l. 1894/95 vpisanih s Stajerskega 66 rednih in 19 izrednih dijakov, s Koroškega 48 red., 15 izred., s Kranjskega 105 red, 10 izred., s Tržaškega 55 red., 7 izred., z Goriškega 27 red, 2 izred., iz Istre 33 red., 6 izred., in iz Dalmacije 48 red., 18 izred. Hrvatska kraljevina je poslala 100 red., 26 izred., Bosna 15 red., 5 izrednih, Srbska 34 red., 27 izred. in Bolgarska 20 red., 12 izred. dijakov. Iz Ruske je bilo 47 red. in 109 izred. slušateljev. Vseh rednih slušateljev je bilo na vseučilišču 4556, izrednih pa 2158. Skupno število obojih znaša 6714. — V letnem tečaju l. 1895 predavajo na filozofski fakulteti v oddelku za slovansko filologijo le štirje docenti. Dvor. svetnik dr. V. Jagić ima odpust, ker, kakor poročajo, potuje, da se dogovori z nekaterimi učenjaki o „zgodovini slovanske filologije“, katero namerja izdati, ter drugih stvareh. Red. prof. dr. K. Jireček čita: Viri k jugoslovanski povestnici, 3 krat na teden; Balkanske dežele v 15. veku, 2 krat. V semenišču: Čitanje srednjeveških pismenih spomenikov, 2 krat. Docent dr. Fr. Pastreček čita: Staroslovenska sintaksa, 2 krat na teden; Aleksandrov roman v Slovanih, posebno še v Čehih, 2 krat. Docent dr. K. Štrekelj čita: O tujih elementih v slovanskih jezikih, 1 krat na teden. Docent dr. V. Vondrak nadaljuje: Povest češkega slovstva, 2 krat na teden. t,

Popravki k 19. št. „*Ruske drobtinice*“, 2. odst. 1. vrsta čitat: Повощничество n. Гостовничество; predzadnji odst., pred. v: dostopno n. dostojno.

Pri upravnistvu „Slovanskega Sveta“ je na prodaj:

„*Мартинъ Керманъ*“. Народный расказъ. Переводъ съ словенскаго М. Хостника. Изданіе журнала „Slovanski Svet“. Стр. 29.

Ruska kritika je ta Hostnikov prevod Levstikovega „Martina Krpana“ na ruski jezik priznala in pohvalila kot izboren. Knjižica stoji po 15 kr. iztis. Po 10 iztisov skupej po znižani ceni za 1 gld. 30 kr. Priporočamo ta prevod posebnostno srednješolcem, da ga primerjajo s slovenskim izvirnikom.

Ru-ko pravopisanje za učeče se. Spisal Al. J. Eljsin, poslovenil dr. Jenko. Ponatis iz „Slov. Sveta“. Str. 28. Cena 10 kr. Knjižica obseza fonetiški in morfološki del slovnice ter s pravili in z zgledi kaže, kakó je treba izgovarjati in deliti zloge in besede ter prav pisati po ruski. Priporočamo izbornostno sestavljeno delce ruskega učenjaka vsem, ki se učé ruskemu jeziku.

Das Parteinosen der Slaven in Böhmen. Von einem oesterreichischen Patrioten. Str. 99 vel. 8. Znižana cena 55 kr. Ta znamenita knjižica državnikega mislilca, katerega ime je ostalo doslej prikrito, je namenjena v prvi vrsti Čehoslovanom, razpravlja pa v glavnih potezah politiško zgodovino Poljakov, Malorusov, Hrvatov, Srbov in v obče vseh narodov Avstro-Ogerske in po kritičnem razsojevanju razvija Slovanom naše monarhijske program in taktiko, ako se hočejo postaviti na trdna tla in uspešno boriti se po pravilni taktiki. Brošura je silno potrebna slovenski publicistiki, slovenskim raznim zastopnikom in voditeljem in vsem tem, ki si hočejo pridobiti jasnost iz prošlosti in sedanjosti posebnostno slovenskih narodov Avstro-Ogerske. Naključje je bilo nanoslo, da je bilo naše upravnistvo pridobilo več iztisov te knjige, ki v politiških spisih nima vrste, in moremo še sedaj oddati nekolike iztisov.

„Das russische Alphabet“ ali „Русская азбука“. Takó se zove knjiga, drugo izdanje, katero je sestavil avstrijski Rus, vojaški svečenik in učitelj rusčine za častnike, d.r. Nikolaj Dimitrijevič. Knjiga, sistematiški sestavljena, ima za pravilno čitanje, pisanje vse potrebne priprave, zajedno obseza glavna pravila slovnice in v primernih vajah obilo leksikalnih, praktičnih snovij. Kakor uči skušnja, spada ta slovnica med najboljše o ruskem jeziku. Izšla je v Levovu 1895., nekaj iztisov smo dobili tudi mi in stoji 1 iztis s poštnino vred 1 for. 20 kr.

„Slovanski Svet“ imamo na prodaj od prvih let nekaj nepopolnih letnikov, od zadnjih 4 let pa popolne. Oddajemo jih brez razlike s poštnino vred po 2 gld. 50 nvč. Mnogi, ki so začeli čitati „Sl. Svet“ še le v novejši čas, priporočajo tu in tam urednistvu, naj bi razpravljalo različna vprašanja kulturnega programa slovenskega; mi jih moremo opozarjati na prve letnike, in tam dobijo gradiva dovolj za preiščevanje. Svečenike opozarjamo posebe, da so se prva leta razpravljala s strokovno kritiko razna cerkvena vprašanja, in jih more stalno zanimati n. pr. kritika o koledarju julijanskem in gregorijanskem ter v obče vprašanje o koledarju; nad vse važna je kritično-zgodovinska razprava o rimskem obredu katoliške cerkve. V tej razpravi so dobili učeni cerkveni zgodovinarji čisto novih snovij in dosledno novih dedukcij, katerih ni ovrgla doslej nobena nasprotna kritika. Zgodovina o rimskem obredu, kakor je priobčena v „Sl. Svetu“, more zanimati ves krščanski svet. To ni nobena fraza, ampak dejstvo, ki je priznavajo učeni cerkveni dostojanstveniki viših in nižih stopinj. V obče pa priporočamo prejšnje letnike slovenski inteligenciji, ki ni imela prilike, doslej čitati „Slov. Svet“.

Oklic. Kakor znano, ustanovila je „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ knjižnico za mladino, katere je uže tretji zvezek izšel. Do sedaj se je oglašilo do 500 naročnikov, in je stvar prišla v nekak tir; a nezatno število — 500 naročnikov — še nikakor ne zadostuje za obstanek temu velevažnemu podjetju. Radi tega se podpisano predsedništvo obrača z najvljudnejšo prošnjo do vseh slovenskih mladinojubov, da naj blagovolijo naročiti „knjižnico za mladino“. Vsaj je cena 1 gld. 80 kr za 12 vezanih zvezkov tako malenkostna, da jo zmore vsakdor. Le tedaj bode mogoče tudi ustrezati vsestransko vsem zahtevam glede „knjižnice za mladino“, ako se oglasi zadostno število naročnikov, tedaj 1500 do 2000. Kako skibe drugi narodi za jednaka podjetja, pač ni treba posebej naglašati. S tem, da pomagamo postaviti „knjižnico za mladino“ na trden temelj, da ji zagotovimo obstanek, izpolnimo tudi najsvetejši in najplemenitejši zakon napram nežni mladini.

Nihče pač ne more zanikati, da nima dobra knjiga največ vpliva na mladino, našo bodočnost; in kakoršna bode mladina, tak bode narod. Ako se mladina navzame uže v prvi dobi svojega življenja dobrih in pravih nazorov, gotovo jih obdrži vse svoje življenje. Mladina slovenska je uže tako plemenitega srca, a če si smatramo kot naš najprvi in najglavnejši zakon, ohraniti to plemenitost srca tudi v dorastlem človeku, potem obranimo narod slovenski izvestno pred ono pogubonosno boleznijo, ki žuga uničiti vse družinske in človeške vezi. In Vi, velečastiti pisatelji mladinski, oskrbite našej mladini primerne duševne hrane. Nagrada 4 gld. za tiskano polo — res ni prevabljava, a če Bog da, povisa se, če naraste zadostno število naročnikov. Veče plačilo Vam pa naj bode zavest, da ste tudi Vi pripomogli vzgojiti narod slovenski do naroda značajev, naroda poštenjakov.

Naročnina in rokopisi naj se pošiljajo: „Goriška tiskarna“, Andrej Gabršček, Gorica.

Predsedništvo „Zaveze slov. učit. društev“

V Dol. Logatcu, 20. marcija 1895.

Ivan Šega, t. č. tajnik. † Vojteh Ribnikar, t. č. predsednik.

„Slovanski Svet“ prodaja se odslej v Trstu po tabakarnah: Piazza Caserma, No. 1; Via Cecilia No. 2; Campo Belvedere No. 21; Piazza delle Poste No. 2; Volti di Chiozza No. 1; Ponte della Fabra No. 7; Piazzetta Santa Lucia No. 1; potem: Internationales Zeitungs Bureau (pri stari Borsi). Posamične številke po 8 nvč. V Ljubljani: v knjigarni Ant. Zagorjana, posamične št. po 10 n.

Alla Croce di Malta ulica Valdirivo štev. 19.

Preporoči se sl. občinstvu za obiskovanje. Toči izvrstna črna in bela vina istrska po 36–40 kr. liter. — Pivo v steklenicah in sodčeki po 24 kr. liter, steklenice pa po 16 kr. — Vkusna jedila po primernih cenah. — Vino za družino na dom po 32 kr. liter.

S poštovanjem

2–4 Josipina Čuček.

Škropilnice proti peronospori

Izvrstna c. kr. izkj. priv.

inženirja Živica,

katero so se spleš njo uvedle vsled njih preprostosti, trpežnosti, lahke uporabe za vsako rejo trt itd. prodajajo, dasi so mnogo zboljšane, vendar po dosedanjih nizkih cenah.

Živic i družb. v Trstu

Cenike odpošiljajo na zahtevanje franco.

Na vse c. kr. poštno urade pošiljajo popolne škropilnice franco, proti povzetju 10 gld.

Izdelujejo tudi stroje za prašenje z žveplom, neprestano delujoče stiskalnice itd.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja vsako soboto na 8 straneh, slučajno s prilogami. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četrt leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrt leta 1 gld. — Posamične številke pri upravnistvu po 8 kr. — *Zunaj Avstro-Ogerske* na leto 6 gld. 50 kr. — Inerate sprejema upravnistvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku v Trstu (ulica Molin grande, št. 2).